

ნესტან სულავა
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

**დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ რამდენიმე
სახისმეტყველებითი ასპექტი**

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ ჰიმნოგრაფიული ტრადიციის კვალობაზე შექმნილი თხზულებაა და, ერთი მხრივ, იგი ამოზრდილია ჰიმნოგრაფიულ ტრადიციებზე, განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს იდეურ-შინაარსობრივი და სტრუქტურული თვალსაზრისით დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებსა და წმ. ანდრია კრიტელის „დიდი კანონის“ მსოფლმხედველობრივ და ჰიპოდამურ-პარადიგმულ სტრუქტურასთან სიახლოვე; მეორე მხრივ, იგი თავადაა მომდევნო ხანის ჰიმნოგრაფიისათვის სახისმეტყველებითი თვალსაზრისით ჰიპოდამური წყარო, რადგან ამ საგალობლის ხატ-სახეთა ალუზიები გვხვდება XII-XIII საუკუნეების საგალობლებში. დავით აღმაშენებლის თხზულების საფუძველი, ისევე როგორც დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებისა და წმ. ანდრია კრიტელის „დიდი კანონის“ შექმნისა, სინანულის მოტივია, რაც პიროვნების სულიერი ზეალსვლით სრულდება. სწორედ ესაა მათი გამაერთიანებელი. რაც შეეხება თამარ მეფის, იოანე ანჩელის, იოანე შავთელის, არსენ ბულმაისიძის ქართველ ჰიმნოგრაფთა თხზულებებს, მათი წარმმართველი სინანულის მოტივი არაა, ისინი თავიანთი შინა-

არსითა და ხასიათით უფრო ქების გამომხატველი საგალობლებია, მაგრამ დავითის საგალობელთან სახისმეტყველებითად ამჟღავნებენ სიახლოვეს.

ჩემს სტატიაში სწორედ ამ საკითხების შესახებ მექნება საუბარი.

1. დავით აღმაშენებლის საგალობელი რვაგალობიანი ჰიმნოგრაფიული კანონია, რომელთა ბოლო ტროპარი ღმრთისმშობლისანია. ღმრთისმშობლისანის დართვა ჩვეულებრივი მოვლენაა ჰიმნოგრაფიაში, მაგრამ მნიშვნელობა იმას ენიჭება, თუ რომელ ტროპარს ირჩევს ჰიმნოგრაფი თავისი საგალობლის ძირითადი აზრის გადმოსაცემად. ქართულ ლიტურჯიკულ კრებულებში ღმრთისმშობლისანები შეტანილია ძლისპირებთან ერთად და კრებულს „ძლისპირნი და ღმრთისმშობლისანი“ ეწოდება, რაც ბერძნულს არ ახასიათებს. ვფიქრობ, ეს იმით აიხსნება, რომ საქართველო ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის წილხვედრილად მიიჩნეოდა. დავითის საგალობლების ღმრთისმშობლისანები ლ. გრიგოლაშვილმა იმ ღმრთისმშობლისანებს შეუდარა, რომლებიც ე. მეტრეველის მიერ გამოცემულ წიგნში „ძლისპირნი“ გვხვდება და აღნიშნა, რომ არც ერთი ღმრთისმშობლისანი დავითის საგალობელში არაა გამოყენებული და, შესაბამისად, დაასკვნა, რომ მათი ავტორი, როგორც მთლიანად გალობებისა, თვით დავით აღმაშენებელია¹. ჩემი მხრიდან დავამატებდი, რომ იგი არც ნევძირებულ ძლისპირთა და ღმრთისმშობლისანთა კრებულში აღმოჩნდა, რომელიც გ. კიკნაძემ გამოსცა. ესაა XI საუკუნის ხელნაწერი A-603, რომელიც იორდანეს კრებულის სახელითაა ცნობილი.

---

¹ ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულიანი“, თბ., 2005, 100.

თუ როგორ საგანგებოდ ქმნის დავით აღმაშენებელი „გალობანი სინანულისანში“ ღმრთისძმობლისანებს, პირველი გალობიდანვე ხდება ნათელი. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მეცხრე გალობის ღმრთისძმობლისანს, რომლის მიხედვით ადამიანი საღვთო ხილვის შედეგად შეიძლება მისწვდეს ღვთაებრივ ნათელს და რომლის წარმოდგენა ღვთაებრივი მადლითა და ნათლითაა შესაძლებელი. დავიმოწმებ ტროპარს: „არაჲ უხილავს მზესა ქალწული დედაჲ თუნიერ შენსა, არცა ჩემოდენ ბრალეულსა - ნათელი მისი, გარნა მე შენითა ოხითა, დედოფალო, ვესავ ხილვად ნათელსა ძისა შენისასა და ნათელსა ზეშთა საუკუნეთას!“¹. ტროპარს მთლიანად ნათლის ტროპიკა წარმართავს, რაც, ცხადია, ჰიმნოგრაფიულ ტრადიციასაც მისდევს და თავადაც ხდება ტრადიციის საფუძველდამდები მომდევნო ხანის საგალობლებისათვის. დავითის საგალობელში თითქმის ყველგან არის შინაგანი სახედველის ნათლით გაბრწყინებაზე ყურადღება გამახვილებული, მაგრამ საგანგებოდ მინდა გამოვყო მეცხრე გალობის ერთი ტროპარი: „მარტო, სრულო, სამ-მზეო, ერთ-ცისკროვანებაო, განმინათლე მხედველობითი სულისაჲ, რაჲთა გიხილო ნათელი ნათლითა უფლისაჲთა, სულითა ღმრთისაჲთა ძე გამოგვბრწყინვო მაშინ დაუსრულებელთა საუკუნეთა“², რომელსაც XIII საუკუნის საქართველოს კათოლიკოსის არსენ ბულმაისიმისძის მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატისადმი მიძღვნილ საგალობელში შემდეგი ტროპარი ეხმიანება: „მომეც მე მადლი, ღმერთმთავრობითო დამბადებელო ყოველთა არსთაო და განმინათლე მიმხედველობითი, რაჲთა

---

¹ ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბ., 2005, 221.

² ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბ., 2005, 220-221.

ნათლითა შენ ნათელი გიხილო საცნაურად მგალობელმან შენდა, დიდებულ ხარ დიდებით, ღმერთო ჩემო ცხოველო“¹. ორივე ჰიმნოგრაფი ღმერთს შინაგანი სახედველის ნათლით გაბრწყინებას შესთხოვს, ორივე საგალობელში გამოხატულია იშვიათი სწრაფვა ნათლისაკენ, შინაგანი განწმენდისაკენ, ღმერთისაკენ, ღმერთის სიმბოლური ჭვრეტისაკენ, ღვთის სიმბოლოდ კი ნათელი გვევლინება. აქვე შევნიშნავ, რომ დავით აღმაშენებლისა და არსენ ბულმაისიძისძის საგალობლები აბუსერისძე ტბელმა თავის მიერ შედგენილ კრებულში შეიტანა და ესეც მოწმობს ამ ორი ჰიმნოგრაფის სულიერ სიახლოვეს.

2. დავითის ჰიმნოგრაფიული კანონის მეხუთე გალობის, „ღამითგანსა“, ღმრთისმშობლისადმი მიძღვილ ტროპარს ეხმიანება თამარის იამბიკო. ჯერ დავითის საგალობლის ღმრთისმშობლისანს დავიმოწმებ: „ამისთვის სისხლთა ქალწულებრივითგან ჴორცნი ღმრთისანი და ახალი შეზავებაჲ, ღმერთი და კაცი, რაჲთა იოხდეს დედაჲ ჩემებრ განწირვით უსასოქმნილთა!“². თამარის იამბიკოში, რომელიც შვიდტაეპიანი ერთი სტროფია და კლასიკური იამბიკოს სტილითაა შესრულებული, დასაწყისი ტაეპები სწორედ იმ ჰიმნოგრაფიულ ტრადიციას ასახავს, რომელიც დავითის ღმრთისმშობლისანის ტროპარშია გადმოცემული. დავიმოწმებ იამბიკოს დასაწყის ტაეპებს:

„ქალწულებრივთა სისხლთა შენთაგან, სძალო,
თბედ საიღუმლოდ, ზენადსა განგებისად,

---

¹ ნ. სულავა, XII-XIII საუკუნეების ქართული ჰიმნოგრაფია, 2003, 317.

² ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“, თბ., 2005, 217.

ძისა ღმრთისა – ძედ მეშვ იქმენ არსთა მცხოვნად!“¹

დავითის ტროპარში მითითებაა ზიარებაზე, რადგან ქალწულებრივი სისხლი და ხორცი ღმრთისა შეზავდა, რის შედეგიცაა „ახალი შეზავება“, ღმერთი და კაცი! ხოლო ზიარების საგანი მაცხოვრის სისხლი და ხორცია.

3. ინგოროყვამ თამარის იამბიკოს ახალი ქართული თარგმანი და თეოლოგიურ ტერმინთა ახსნა-განმარტება შემოგვთავაზა: „სძალო (ღვთის-მშობელო)! შენთა ქალწულებრივთა სისხლთაგან საიდუმლო შეზავებით, ზენა განგებისამებრ, ძედ დაჰბადე ძე ღმრთისა, არსთა სასიცოცხლოდ“². მართალია, მკვლევარს იამბიკოს შინაარსი სწორად აქვს განმარტებული, მაგრამ ყველა ხატ-სახე და სიმბოლო სრულყოფილად გახსნილ-გაშიფრული არაა. კერძოდ, მე ვგულისხმობ ტროპარის სიტყვებს „ქალწულებრივთა სისხლთა“, რომელიც უფრო ადრე დავითის საგალობელში გვხვდება და რომელიც ჰიმნოგრაფიულ ტრადიციას ეფუძნება. სძლისპირებსა და ღვთისმშობლისანებში ხშირია მითითება, თუ როგორ შეითვისა ქალწულებრივმა სისხლმა ძე ღმრთისას ხორციელება. ამ სიმბოლოს უკეთ გასააზრებლად საჭიროა საღვთისმეტყველო ლიტურატურაში გამოთქმულ მოსაზრებათა გათვალისწინება. დიონისე არეოპაგელი განმარტავს, როგორ შეითვისა ქალწული ღვთისმშობლის სხეულმა იესო ქრისტეს სხეული, ამ შეზავებას საიდუმლოს, გამოუთქმელს, ყოველი გონებისათვის შეუცნობელს უწოდებს: „არამედ ყოვლისა ღმრთისმეტყველებისასა უგანცხადებულესიცა იგი იესუმსა ჩუენებრ კორც-შესხმად ღმრთისად გამოუთქუმელვე არს ყოვლისა სიტყვსაგან და უცნაურ ყოვლისა გონებისაგან, ვიდრელა თვთ

---

¹ 6. სულავა, XII-XIII საუკუნეების ქართული ჰიმნოგრაფია, 2003, 295.

² 3. ინგოროყვა, თამარ მეფის იამბიკონნი, „მნათობი“, 1941, 133.

მათ უმოხუცებულთასა ანგელოზთაგანცა. და მამაკაცებრ არს-ქმნა მისი საიდუმლოდ მოგუღიეს. ხოლო უმეცარ ვართ, თუ ვითარ ქალწულებრივთა სისხლთაგან სხვთა სახითა შეინაწევრა გუამი მისი, გარეგან შჯულთა ბუნებისათა და თუ ვითარ დაულტოლველითა ფერკითა ვიდოდა დაუპყრობელსა მას და ნოტიასა არსებასა მწყურნებისასა მქონებელი იგი კორციელსა სიზრქესა და ნიეთისა სიმძიმესა¹. ადამიანის გონებისათვის მიუწვდომელი და შეუმეცნებელია მაცხოვრის მოვლინების ღვთაებრივი ჩანაფიქრი და განხორციელება, თუ როგორ შეითვისა და შეინაწევრა ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელმა, მისმა ქალწულებრივმა სისხლმა სხვაგვარი სახით მოვლენილი ღვთის ხორციელი არსება მაცხოვრის შობისთვის. საკმარისია გავიხსენოთ ლუკას სახარების ის ეპიზოდი, რომელშიც ხარების სცენაა გადმოცემული (ლუკა, 1, 28-36), რომელსაც ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიერ ღვთის განდიდება და მადლიერების გამოხატვა მოსდევს (ლუკა, 1, 46-54). ვფიქრობ, რომ ამ საიდუმლო ღვთისმეტყველებითი მოძღვრების საფუძველზე შეიძლება „ქალწულებრივთა სისხლთაგან“ განიმარტოს.

III. დავით აღმაშენებლის მეექვსე გალობის სიტყვები „ქორწილთა მიერ ხენეშთა ვჰმძლავრე საწოლსა ჩემსა“² სამეცნიერო ლიტერატურაში ყოველთვის იწვევდა განსაკუთრებულ ინტერესს. ისტორიკოსების თვალსაზრისით, აქ დავითის მიერ პირველ ცოლთან დაშორება უნდა იგულისხმებოდეს, ზოგი უფრო მკვეთრად გამოთქვამს და ამას განდევნას არქმევს, რათა ყივჩაღთა მთავრის ათრაქა შარაღანის ძის ასუ-

---

¹ პეტრე იბერიელი, შრომები, გამოსაცემად მოამზადა სამსონ ენუქაშვილმა, 1961, 21.

² ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულიანი“, თბ., 2005, 217.

ლის შერთვის შესაძლებლობა მისცემოდა, რაც პოლიტიკური აქტი იყო (ი. ჯავახიშვილი, ი. ცინცაძე). ლ. გრიგოლაშვილმა ტროპარის კომენტირებისას ყურადღება გაამახვილა სიტყვაზე „ქორწილთა“, რომელიც მრავლობით რიცხვშია და, შესაბამისად, „თითქოს დავითი ორივე ქორწინებას შეცოდებად მიიჩნევდა, მაშინ როდესაც დავითის ისტორიკოსი გვაუწყებს, რომ გურანდუხტ დედოფალი იყო „სანატრელი და ყოვლად განთქმული სიკეთითა“. ამასთან, ეკლესია ქრისტიან კაცს ცოლის შერთვის უფლებას სამჯერ აძლევს და დავითს ორჯერაც რომ ექორწინოს, ეს მას ცოდვად არ ჩაეთვლებოდა“¹. მკვლევარი განაგრძობს: „ამ ადგილის გაგებისას უნდა გავითვალისწინოთ რუის-ურბნისის 1103 წლის საეკლესიო კრების ძეგლისწერა, რომელიც კრძალავს ეკლესიის გარეშე ქორწინებას, არასრულწლოვან ქალ-ვაჟთა ქორწინებას, სხვადასხვა აღმსარებლობის წარმომადგენელთა შეუღლებას და ა.შ. ყოველგვარ სხვა შეერთებას, რომელიც ამ კანონის დარღვევით ხდებოდა, ი. ჯავახიშვილის დაკვირვებით, ეწოდებოდა „უწესოჲ ქორწინება“, „უწესონი ქორწილ-შეყოფანი“ (ი. ჯავახიშვილი, ქართული სამართლის ისტორია, წიგნი II, ნაკვ. II, ტფ., 1929, გვ. 371). იქნებ ასეთ ქორწინებაზეა საუბარი დავითის საგალობელში?“². იგი, აგრეთვე, აღნიშნავს, რომ სასულიერო ლირიკაში არცთუ იშვიათად გვხვდება სინანული საწოლის შეგინების გამო და მაგალითად მოაქვს წმ. ანდრია კრიტელი „დიდ კანონში“

---

¹ ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანული-სანი“, თბ., 2005, 234.

² ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანული-სანი“, თბ., 2005, 234.

გამოთქმული შეხედულება: „მსგავს ვიქმენ რუბენისსა... და ვკმძლავრე საწოლსა ჩემსა, ვითარცა მან – მამისასა“¹.

ვფიქრობ, დავით აღმაშენებლის სიტყვები „ქორწილთა მიერ ხენეშთა ვკმძლავრე საწოლსა ჩემსა“ დავით აღმაშენებლის მიერ ჩადენილ კონკრეტულ ცოდვას არ უნდა გულისხმობდეს. შესაძლოა, მასში იყოს მითითება პირველცოდვაზე, რომელმაც გამოიწვია ადამიანთა და ქორწილთა გამრავლება. ეს ღმერთთან დაშორებაა, პირველცოდვამ პირველი ადამიანების, ადამისა და ევას, ზნეობრივი და სულიერი სამყარო წარხოცა, მატერიალურზე ორიენტირებამ შეუცვალა სულიერი არსი, რის შედეგადაც ღმერთისაგან სასჯელი მიიღეს. ამ დროიდან მოყოლებული, ღმერთს დაცილებული ადამიანის ბუნება შეიცვალა, ადამიანის არსებაში ღვთისგან ჩაკირული პირველქმნილი იერარქია ამოტრიალდა, სულიერებას ხორციელებამ სძლია. ადამი და ევა ცოდვით დაცემამდე სულიერ არსში თუ არსებობდნენ, ღვთის ნების წინააღმდეგ წასვლის, ცოდვის ჩადენის შემდეგ მათი ბუნება და არსი შეიცვალა, მათ ფიზიკური არსი – ცოდვილი მატერიალური, სხეულებრივი არსი შეიძინეს, მათი ცოდვა მათ შთამომავლებზე გადავიდა და მათაც „ქორწილთა მიერ ხენეშთა კმძლავრეს საწოლსა თვისსა“. ღვთის სასჯელმა ადამიანის სულიერება უნდა აღზარდოს. მაგრამ ამას სულიერი ცხოვრება სჭირდება, რაც მხოლოდ მაცხოვრის მოვლინების შედეგად გახდა შესაძლებელი. პავლე მოციქულის პირველი ეპისტოლე კორინთელთა მიმართ ამიტომაც განმარტავს ქორწილის ქრისტიანულ არსს, რომელიც ზედმიწევნით არსებითად და სწორად ესმოდა დავით აღმაშენებელს.

---

¹ ლ. გრიგოლაშვილი, დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულიანი“, თბ., 2005, 234.

აგრეთვე, იგი „სამოსელი საქორწინესაგან“ განძარცვა-საც უნდა მიუთითებდეს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ღმერთმა „სამოსელი პირველისაგან“ განძარცვული ტყავის სამოსლით შემოსა და განაგდო სამოთხისაგან.

ამას ისიც მაფიქრებინებს, რომ დავით აღმაშენებლის თხზულებაში ჩამოთვლილია ცოდვები, რომლებიც თვით დავითს არ ჩაუდენია, მაგრამ თუ განზოგადებულად განვიხილავთ, ესენი ის ცოდვებია, რომლებიც ნებისმიერმა ადამიანმა შეილძება ჩაიდინოს თავისი ცხოვრების განმავლობაში. დავითის მიერ ჩამონათვალ ცოდვათა ფონზეა ეს კონკრეტული ცოდვაც დასახელებული, კერძოდ, „კაენის მკვლელური ცნობაჲ, სეთის ძეთა ლირწებაჲ, გმირთა სილოდით მავალობაჲ,.. მეგვიპტური გულმძიმობაჲ,.. კოწოლი თმათაჲ... სოლომონისაჲსა წურბლისა მსგავსად ვერ-მამღარი სხუათა სოფლის კიდეთა ვეძიებ დაპყრობად...“ და სხვ. – ადამიანური ბუნებიდან მომდინარეობს და ყველა ადამიანს ახასიათებს. მნიშვნელობა იმას ენიჭება, ვინ როგორ განიცდის თავის ცოდვას, ვინ როგორ აფასებს საკუთარ თვისებებს, ვინ რა მოთხოვნებს უყენებს საკუთარ თავს, რაც მის ზნეობრივ სახეს განსაზღვრავს. ყოველივე ამას წმ. ანდრია კრიტელის სიტყვებიც ემატება, რადგან ჩვენ მას როგორც ღვთისმსახურს და სასულიერო პირს ვიცნობთ, არაფერი ვიცით მისი ახალგაზრდობისდროინდელი ცოდვების შესახებ, მაგრამ ფაქტი ერთია, წმ. ანდრიას პიროვნული ცოდვა ზოგადკაცობიულობამდე აპყავს და მის გამო სინანულისაკენ მოუწოდებს კაცობრიობას. დავით აღმაშენებელს მაგალითად წმ. ანდრია კრიტელის „დიდი კანონის“ არსი, კონცეფცია და მიზანდასახულობა აქვს. ამიტომ მეფე-პოეტმა თავისი საგალობლით ადამიანის ზნეობრივი იდეალი შექმნა, ერთი მხრივ, ადამიანის დადებითი, მისაბაძი და, მეორე მხრივ, მისი უარყოფითი

თვისებების წარმოჩენით თავისი ეპოქის (არა მხოლოდ თავისი ეპოქის!) იდეალი დასახა, როგორი უნდა იყოს იგი და როგორი არ უნდა იყოს. სწორედ ესაა დავით აღმაშენებლის საგალობლის უმთავრესი მიზანიცა და ღირსებაც. ავტორის პოეტური აზროვნება, ინდივიდუალური ხელწერა იმით მუდავნდება, რა ინტონაცია შეიტანა და რა დატვირთვა მიანიჭა თითოეულმა სიმბოლომ თუ მხატვრულმა სახემ საგალობელს. ამიტომაც მივიჩნევ დავით აღმაშენებლის საგალობელს დავით წინასწარმეტყველისა და წმ. ანდრია კრიტელის სულიერ მემკვიდრედ სულიერი ზეალსვლის ჰიპოდიგმურ-პარადიგმული სახისმეტყველების კვალობაზე.

წმ. ანდრია კრიტელისა და დავით აღმაშენებლის საგალობლები ადამიანს წარმოგვიდგენენ როგორც ზესთასოფელში, ზეციურ დასში დამკვიდრებულს, ზეციურ მოქალაქეს, ზეცათა ქალაქის მკვიდრს, რომელმაც ადამიანის სულიერი ზეალსვლისათვის აუცილებელი ყველა საფეხური განვლო. ეს საფეხურები ჩამოთვლილია ორივე საგალობელში, რომელთა წინასაფეხურად, ბიბლიურ ჰიპოდიგმად დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებს მივიჩნევთ.

ადამიანის სრულყოფილების მოპოვებას საფუძვლად დაედო მისი სწრაფვა ღვთის შემეცნებისაკენ, ღვთისმოშიშებით წარმართვა ცხოვრებისა, სვლა ზეციური მოქალაქობის მოპოვებისაკენ; როგორც ჰიმნოგრაფები, წმ. ანდრია კრიტელი და დავით აღმაშენებელი, ადამიანს საზოგადოებისაგან გამოყოფენ და მასზე, როგორც კერძო, ინდივიდუალურ პიროვნებაზე, ამახვილებენ ყურადღებას, მას ამკობენ სულიერი სილამაზით, მშვენიერებით და, რაც მთავარია, ამაღლებულობით, რომელთა საფუძველი სულიერობაა.

საზოგადოდ, საგალობელი ერთდროულად წარმოაჩენს, ერთი მხრივ, ღვთის დიდებას, მეორე მხრივ, ადამიანის

ღვთისადმი მიმსგავსებულ, მიმბაძველ სახეს, რაც მიუთითებს, რომ არსებობს მისაბაძი და მიმბაძველი. საგალობელში ადამიანის სულიერი ხატი სულიერი განვითარების საფეხურების გათვალისწინებით წარმოისახება, რაც მისი სულიერი სისრულით, სულიერი სრულყოფით, სულიერი ზეაღსვლით მიიღწევა.

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ მდიდარი ჰიმნოგრაფიული ტრადიციების შემკვიდრება. თხზულების აზრობრივ სიღრმეს, ზნეობრივ სიმალლეს განსაზღვრავს დახვეწილი ლიტერატურული სიფაქიზე, ამაღლებული სტილი, ხატების, სახეთა და სიმბოლოთა მწყობრი სისტემა, სრულყოფილი კომპოზიცია და ჰიპოდიმურ-პარადიმული სტრუქტურა, ადამიანის სულიერი ზეაღსვლისაკენ სწრაფვა, რაც განაპირობებს ამაღლებულის შეგრძნებისა და ესთეტიკური განცდის მყარ საფუძველს.

დავით წინასწარმეტყველის სახე ჩვენამდე მოღწეულია ადამიანისათვის დამახასიათებელი ყველა თვისებით – სიძლიერითა და სისუსტით, სიყვარულითა სიძულვილით, შიშითა და გამბედაობით, შურისმაძიებლობითა და შემწყნარებლობით. ქართველი მემატიანე და უცხოელი ისტორიკოსები დავით აღმაშენებელს მეფის იდეალად, მისაბაძად წარმოგვიდგენენ და მასში უარყოფითს ვერ ხედავენ. თავად დავით აღმაშენებელი კი, დავით წინასწარმეტყველის მსგავსად, საკუთარ თავს ცოდვით დამძიმებულ, კაცობრიობის ცოდვათა მტვირთველად სახავს, რაც მას, როგორც ადამიანს, როგორც მეფეს, როგორც ჰიმნოგრაფს სულიერი სრულყოფილებით, სისავსით შემკულ პიროვნებად წარმოგვადგენინებს.

Nestan Sulava

Samtskhe-Javakheti State University;

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

**SEVERAL ARTISTIC ASPECTS IN DAVIT THE
BUILDER “PRAYERS OF REMORSE”
RESUME**

Davit the Builder “Prayers of Remorse” is the work created according to hymnographic traditions. On the one hand, it was developed on hymnographic traditions, I will especially single out the Psalms of the Prophet David and the “Great Law” by St. Andria Kriteli. On the other hand, it itself represents the hypodigm source for the next hymnographic stage from the artistic point of view, because we come across the artistic image of chants and allusions in the chants of XII – XIII centuries. The basis for the Psalms of the Prophet David, the “Great Law” by St. Andria Kriteli and Davit the Builder is the motive of regret and remorse, which finishes with the ascension of the person. That`s what unites them.

The three questions are emphasized in the article: 1. St. Virgin Mary, created by the David the Builder. St. Virgin Mary is shown in an artistic way, 2. The artistic image of “Maidenly Blood” is used in David`s chants, which is explained by the biblical and evangelical teachings, 3. Troparion chant is specially discussed, where the wedding bed is cursed. In the scientific literature it is considered to be a sin committed by David the Builder. Though, it does not imply a specific sin. It is possible that it points at original sin, which caused the reproduction of humans and weddings. It causes the separation from God. The ancestral sin of Adam and Eve destroyed the ethical and spiritual world, the orientation on material world changed the spiritual essence, as a result, they received a

punishment from God. In theological literature the educated, David the Builder, knew all about it and his knowledge is reflected in the chants.